MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№4 (2)

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

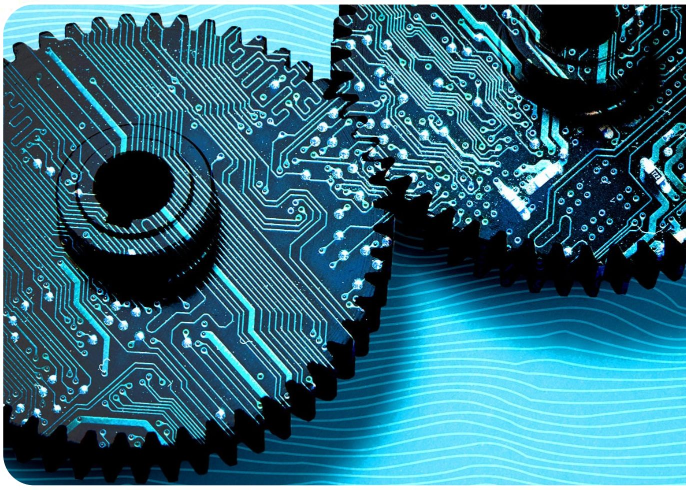

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta’limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Shakarov Zafar G‘afforovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay’ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo‘taboyev Mahammadjon To‘ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug‘bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o‘g‘li, Texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo‘raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz:
1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODELI: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL 25
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI 30
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 42
Xasanov Sardor Xazratkulovich
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI 50
Axmedov Xasanjon Muxamadovich
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI 55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI 60
Hayitov Jamshid Xolboyevich
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI 65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 70
Xamidova Zarifa Urol qizi
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI 77
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 84
Dadajonova Madina Ravshan qizi
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 89
Ismailova Shaxnoza Uktamovna
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODELI: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL 94
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI 100
Hayitov Jamshid Xolboyevich
IMPROVING THE EFFICIENCY OF BANKS' GREEN FINANCING IN UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN 105
Maxmudov Rahimjon
MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA YANADA OSHIRISH 109
Abduraxmonova Gulmira
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 114
Teshabayev Dilmurod Boxodir o'g'li

FARG ‘ONA VILOYATINING INNOVATSION RIVOJLANISHI....120
Tuychieva Odina Nabiyevna
INDICATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE "GREEN" ECONOMY....131
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICH LARI....140
Ortiqov Husan Usmonaliyevich

KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI....144
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH....149
Xasanov Sardor Xazratkulovich

IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI....156
Odinayev Ravzatullo Asatulloyevich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH....161
Karimov Alibek Valievich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA FRANCHAYZING TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA PLATFORMA MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH....167
Xodjayev Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o‘g‘li

“O‘ZBEKISTON GTL” MAHSULOTLARNINING FIZIK-KIMYOVIY XOSSALARI VA ULARNI KOMPOUDIRLASH ASOSIDA EKOLOGIK TOZA YOQILG‘ILAR OLISH ISTIQBOLLARI....173
Ro‘ziyev Aliakbar, Hayitov Ruslan, Mavlonov Shohrux

HUDUDIY MEHNAT BANDLIGINI TA’MINLASHDA AVTOSERVIS KORXONALARINING ROLI....179
Marqayev Xurshid Aliqulovich

ASOSIY VOSITALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....183
Zaripova Sayohat Zafarovna

XIZMATLAR SOHASINI BOSHQARISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR: AGROTURIZM VA RAQAMLI XIZMATLAR ASOSIDA TAHLIL (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)....188
Oktamjonova Gulira’no Ikromjon qizi

BUXORO VILOYATI UY XO‘JALIKLARI HAYOT SIFATI VA IJTIMOIY-IQTISODIY AHVOLI: SO‘ROVNOMA NATIJALARI TAHLILI....192
Nizomov Asliddin, Musulmonova Shahlo, Izzatullayeva Ma’mura

DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES..199
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich

QORA METALLURGIYA SANOATI VA ULARNING ISHLATILISHI....203
Sarimsakov Alisher Ubaydullaevich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI....209
Yusupov Farhod Adamboyevich

TASVIRLARDAN YO‘L BELGILARINI TANIB OLISH ALGORITMLARI VA DASTURIY VOSITASINI ISHLAB CHIQISH....214
Toyirov Akbar Xasanovich, Yuldoshov Abdurahmon Baxtiyorovich

OLIY TA’LIMNI MOLIYALASHTIRISHNING ILG‘OR XORIJIY TAJRIBASI: SINGAPUR MISOLIDA....218
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN TURIZM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI....222
Ashurova Shaxnoza Almasovna

DAVLAT XARIDLARI BO'YICHA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI ICHKI AUDITNING ANALITIK KO'RSATKICHLARI ASOSIDA BAHOLASH....226
Meliboyev Askar Eshmuratovich

ГЛИНИСТЫЕ СЛАНЦЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО И ЮЖНОГО УЗБЕКИСТАНА КАК СЫРЬЕВАЯ СМЕСЬ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА ПОРТЛАНДЦЕМЕНТА....231
Карабаев А.М., Абдуллаева Д.Ф., Абдуллаев У.Х. Андакулова Н.Н.

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ....237
Садиков Жахонгир Носирджанович, Даулетмуратова Дилбар Калмуканмед кизи

РАЗРАБОТКА МЕХАТРОННОГО МОДУЛЯ ДЛЯ ВЫРАВНИВАНИЯ ПОВЕРХНОСТИ МЕТАЛЛА ПОСЛЕ ЗАЛИВКИ....243
Мирджураев Сарвар Алишер угли

MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING TA'SIRI....246
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich

AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI....250
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich

ИССЛЕДОВАНИЕ ПОРИСТОЙ СТРУКТУРЫ И ВЛАГОПОГЛОЩАЮЩИХ СВОЙСТВ КОМПОЗИТНОГО ВЯЖУЩЕГО....259
Тургунбаев Уринбек, Шарипова Дилафруз, Худойбердиев Жамшид

ИССЛЕДОВАНИЕ НАПРЯЖЁННО-ДЕФОРМИРОВАННОГО СОСТОЯНИЯ ЯЧЕЙКИ СВЕТОПРОЗРАЧНОГО ОГРАЖДЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ ЛОКАЛЬНОЙ СЕЙСМИЧЕСКОЙ НАГРУЗКИ....265
Давронов Олимбек, Туляганов Азиз

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARNING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI....271
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich

RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI....276
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna

MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARINING BIZNES JARAYONLARINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI (BPM, LEAN VA SIX SIGMA YONDASHUVLARI MISOLIDA)....279
Azimova Maxfuza Rashidovna

QURILISH SANOATI KORXONALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNI EKOLOGIK BOSHQARISH TAMOYILLARI....284
Xolov Xamza Tojiddinovich

O'ZBEKISTONDA AHOLINI QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BILAN TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK TAHLIL VA PROGNOZLASH....292
Matjonov Bekjon Ravshonbekovich, Ibragimova Nodira Kadamovna

A THEORETICAL MODEL LINKING GENDER EQUALITY AND MANAGEMENT EFFICIENCY....297
Ochilova Intizor Sadikovna

QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELIDAN KUTILAYOTGAN DAROMADGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODEL ORQALI BAHOLASH....303
Sindarov Fazliddin Kaxramonovich

MAMLAKAT KIMYO SANOATIDAGI KORXONALAR FAOLIYATIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH JARAYONI VA ULARNING TAHLILI....312
Odilova Malika Abdushukur qizi

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQARISH SANOATIGA JORIY ETISH 317
Abdivoyitova Sarvinoz Abduxayit qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich

NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV HISOBI TIZIMINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI 321
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI 326
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li

O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA TENDENSIYALARI 332
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich

USING ENGINEERING MODELS TO MEASURE SME RISKS IN UZBEKISTAN 340
Djumabayeva Dilobar Asatillayevna

BANK FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ASOSIY MASALALARI 347
Yusufov Javohirtshoh Ozod o'g'li, Xolmirzayev Elbek Baxtiyorovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR JARAYONIDA TALABALARNING IJODKORLIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 353
Meyliyeva Shoxista Rustamovna

ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ 358
Усманова Азиза Баходировна

O'ZBEKISTONDA ELEKTR YORITISH MAHSULOTLARI BOZORINI INNOVATSION LOKALIZATSIYA ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DINAMIKA, TAHLIL VA PROGNOZ 363
Jurayev Murotjon Sotivoldiyevich

HUDUDLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH VA REYTINGLASH 371
Kosimov Bobir Abdigafarovich

BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLUATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH 376
Amirov Shavkat Rahmatullayevich

ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ 383
Мурадов Алишер Курбанбаевич

ФОРМИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПАРАДИГМЫ АГРОТУРИЗМА КАК УСЛОВИЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 390
Усманова Диляфруз Каршиевна

WAYS TO IMPROVE THE REGIONAL STRUCTURE OF THE INDUSTRY OF NAVAI REGION 396
Uralov Eliboy Omonovich

JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK SOLIG'INI TAKOMILLASHTIRISHDA SAMARALI XORIJIY TAJRIBA 400
Safarova Shahzoda

НАЛОГОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА 405
Рафиева Зарина Хусановна

INDUSTRY 4.0 SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING ILMIY-AMALIY MASALALARI 410
Djuraeva Guzal Shavkatovna

SUG‘URTA TASHKILOTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR........414
Xalikulova Shirin Utkir qizi

TIJORAT BANKLARIDA AKTIVLAR SIFATINI OSHIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI........418
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich

ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СЛОВАРЯ И ЛИДЕРСКИХ КАЧЕСТВ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА........425
Рихсибоева Нигора Низомиддин кизи, Тоймухамедова Дилобар Хуснитдиновна

TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI........434
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o‘g‘li

KAM SUV TALABCHAN SEMENT OLISH UCHUN RATSIONAL TARKIBNI TADQIQ QILISH........440
X.V. Yusupov, Babayev Sultonbek Sunnat o‘g‘li

ENHANCING THE EFFICIENCY OF ISLAMIC FINANCING MECHANISMS IN EMERGING ECONOMIES: EVIDENCE FROM MURABAHA-BASED INSTRUMENTS AND PUBLIC-PRIVATE INVESTMENT MODELS........445
Nazarov Nodirjon Namoz o‘g‘li

TURIZM XIZMATLAR BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH OMILLARI........453
Ibragimov Husen Ismailovich

STUDIES ON OBTAINING AZOSUPERPHOSPHATE BY TREATING HIGH-CARBONATE, LOW-GRADE CENTRAL KYZYLKUM PHOSPHORITES WITH VARIOUS DOSAGES OF AMMONIUM SULFATE AND SULFURIC ACID........457
Saidov Hakimboy O‘rinboyevich

HUDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH OMILLARI........463
Avliyaqulov Xudoyberdi, Ollokulova Feruza Mansurovna

NAVOIY VILOYATI SANOATI RIVOJLANISHINI BANDLIK VA INVESTITSIYA OQIMLARI ASOSIDA MODELLASHTIRISH........466
Baqoyev Husan Nuriddinovich

TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI........474
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o‘g‘li

YER VA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA INTEGRAL KO‘RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH........480
Rustamov Umidjon Xayitboyevich

AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI........485
O‘rinboyev Ulug‘bek Otabekovich

TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMLARIDA XARAJATLARNI KAMAYTIRISH VA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YO‘LLARI........494
Olimov Maqsudjon Komiljon o‘g‘li, Saydullayeva Dilnoza Komil qizi

BENTONIT YORDAMIDA ISHLATILGAN TURBINA MOYLARINI TOZALASH ASOSIDA BAZAVIY MOY OLISH IMKONIYATLARI........502
Salomatov Behruz To‘ymurodovich, Panoyev Nodir Shavkatovich, Safarov Jasur Alijon o‘g‘li

INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARIDA QAROR QABUL QILISH VA KOMMUNIKATSIYA SAMARADORLIGI........506
Sotvoldiyeva Xurliqo G‘ayratjon qizi

CHEMICAL–MINERALOGICAL CHARACTERIZATION AND DRY BENEFICIATION TECHNOLOGY OF FELDSPAR FROM THE SULTAN UVAYS DEPOSIT 512
Buranova Dinara Baxtiyarovna

TRANSPORT LOGISTIKASIDA AVTOMOBIL TRANSPORTI ORQALI YUK TASHISH JARAYONIDAGI TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASHNING IQTISODIY AHAMIYATI........ 520
Jabborov Islom Xusan o'g'li

MAGNIT O'ZAGI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORLARDA MEXANIK ZO'RIQISH VA ISROFLARNI KAMAYTIRISH HAMDA TEXNIK-IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MAQSADIDA ELLIPS KESIMNING OPTIMAL PARAMETRLARINI TANLASH........ 524
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna

ОТ ДЕКЛАРАЦИЙ К ДЕЙСТВИЮ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ БАРЬЕРЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 531
Салахутдинова Юлдуз Голибовна

ISSIQLIK ELEKTR STANSIYALARI ISHINI SUN'IY INTELLEKT ORQALI BASHORAT QILISH VA YAXSHILASH........ 536
Axmadjonov Ixtiyorjon Rovshanjon o'g'li, Umurzakova Dilnoza Maxamadjanovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI QAYTARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH: RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTON UCHUN RISKGA ASOSLANGAN MODEL 542
Tuxliyev Bozor Karimovich, Dusiyarov Sherzod Xolmuratovich

O'ZBEKISTONDA AGROFOTOVOLTAIKA: ILMIY-AMALIY RIVOJLANISH, PILOT LOYIHALAR VALIDATSIYASI VA ME'YORIY-HUQUQIY ISTIQBOLLAR 552
Shog'o'chqorov Sanjar Qodir o'g'li

MINTAQAVIY INFRATUZILMANING IJTIMOIY TABAQALASHUVGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI 563
Babajanova Dilfuza Abdurasulovna

SANOAT KORXONALARIDA KLASTERLASHUV JARAYONLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING AHAMIYATI 568
Xusanova Malohat Mingnorovna

ПРИМЕНЕНИЕ АЛГОРИТМИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ФИНАНСОВОМ УЧЁТЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ НЕФТЕГАЗОПЕРЕРАБОТКИ........ 574
Икрамова Хилола Ровшан кизи

SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH........ 583
Nurova Farog'at Salohiddin qizi

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA XARAJATLAR SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING VA AUTSTAFFINGDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI 590
Fayzullayev Nurulla Baxromovich

TIJORAT BANKLARIDA YASHIL DEPOZITLAR VA YASHIL KREDITLAR HAJMINI OSHIRISH YO'LLARI . 596
Berdiyev Akram O'ktamovich

AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI 601
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi

DAVLATNING IJTIMOIY SOHA MUASSASALARI MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH........ 608
Hasanov To'lqin Axmatovich

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH MARKAZLARINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 616
Urazov Sadulla Shodiyevich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI SAVDOSINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI 621
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI SAVDOSINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI

Turayev Abduvoxid Kuldashevich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
Raqamli iqtisodiyot kafedrasi assistenti
abduvoxidturayev70@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasining tashqi savdosi 2017–2025-yillar dinamikasida tahlil qilinadi. Eksport-import tarkibi, geografik diversifikatsiya, savdo balansi holati va rivojlanish istiqbollari o‘rganiladi. Tadqiqot davlat statistikasi, Jahon banki va XVF ma’lumotlari asosida amalga oshirilgan bo‘lib, tashqi savdoni yanada rivojlantirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: tashqi savdo, eksport, import, savdo balansi, diversifikatsiya, erkin iqtisodiy zonalar, O‘zbekiston.

Abstract. This article analyzes the foreign trade of the Republic of Uzbekistan in the dynamics of 2017–2025. It examines the structure of exports and imports, geographical diversification, the state of the trade balance, and development prospects. The study is based on state statistics, World Bank, and IMF data, and develops recommendations for the further development of foreign trade.

Keywords: foreign trade, export, import, trade balance, diversification, free economic zones, Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье анализируется внешняя торговля Республики Узбекистан в динамике за 2017–2025 годы. Рассматриваются структура экспорта и импорта, географическая диверсификация, состояние торгового баланса и перспективы развития. Исследование проведено на основе данных государственной статистики, Всемирного банка и МВФ, а также разработаны рекомендации по дальнейшему развитию внешней торговли.

Ключевые слова: внешняя торговля, экспорт, импорт, торговый баланс, диверсификация, свободные экономические зоны, Узбекистан.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi sharoitida tashqi savdo har bir mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim omillaridan biriga aylandi. O‘zbekiston Respublikasi uchun ham tashqi savdo munosabatlarining kengayishi iqtisodiy o‘sish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va zamonaviy texnologiyalarni jalb etishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi.

2017-yildan boshlab amalga oshirilayotgan tizimli iqtisodiy islohotlar — valyuta liberalizatsiyasi, bojxona tartibotlarini soddalashtirish va eksportni rag‘batlantirish mexanizmlarini joriy etish — O‘zbekistonning xalqaro savdo tizimiga integratsiyasini sezilarli darajada jadallashtirdi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, tashqi savdoning miqdoriy o‘sishi bilan birga uning sifat tarkibini, ya’ni qo‘shimcha qiymat yaratish darajasi, eksport diversifikatsiyasi va savdo sheriklari doirasini tahlil qilish davlat iqtisodiy siyosati uchun zaruriy ilmiy-amaliy asos hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi 2017–2025-yillar davomida O‘zbekiston tashqi savdosining asosiy ko‘rsatkichlarini tahlil qilish, mavjud masalalarni aniqlash va rivojlanish yo‘nalishlarini asoslashdan iborat.

Ilmiy adabiyotlarda tashqi savdoni o‘rganishda Krugman va Obstfeldning “Yangi savdo nazariyasi”, Porterning raqobatbardoshlik rombi modeli hamda Dunningning eklektik paradigmasi kabi metodologik yondashuvlardan foydalaniladi. Ushbu maqolada taqqosiy tahlil, statistik ma’lumotlarni umumlashtirish va dinamik tahlil usullari qo‘llanilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tashqi savdoni o‘rganishda qator xalqaro va mahalliy tadqiqotchilar muhim ilmiy hissa qo‘shgan. Paul Krugman (1979) tomonidan ilgari surilgan “Yangi savdo nazariyasi” mamlakatlararo savdo afzalliklarini nafaqat resurslar farqi, balki miqyos effekti va mahsulot differensiyasi orqali ham izohlaydi. Heckscher-Ohlin modeli

esa O'zbekiston kabi resurslarga boy mamlakatlar uchun ixtisoslashuv omillarini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mahalliy tadqiqotchilar orasida Qodirov va Ismoilov (2021) O'zbekiston tashqi savdosini globallashuv sharoitida tahlil qilib, eksport tarkibini diversifikatsiya qilish zarurligini asoslab bergan. Sodiqov (2022) esa tashqi savdodagi institutsional omillarni o'rganib, erkin iqtisodiy zonalarning eksport o'sishiga ijobiy ta'sirini empirik jihatdan ko'rsatib bergan.

Ushbu ilmiy yondashuvlar tashqi savdoni rivojlantirishda nazariy va amaliy jihatdan muhim asos bo'lib, mamlakatning xalqaro iqtisodiy aloqalarini samarali yo'lga qo'yishda katta ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligining 2017–2025-yillarga oid rasmiy statistik ma'lumotlari, Jahon bankining *World Development Indicators* ma'lumotlar bazasi, XVFning *Article IV* konsultatsiya hisobotlari hamda UNCTADning savdo statistikasi asosiy empirik manbalar sifatida qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2017–2025-yillar davomida O'zbekiston tashqi savdo aylanmasi sezilarli darajada o'sib, deyarli ikki barobarga oshgan. Ushbu davr mobaynida eksport va import hajmlarining kengayishi, savdo aloqalarining geografik jihatdan kengayishi hamda iqtisodiy islohotlarning izchil amalga oshirilishi muhim omil bo'lib xizmat qilgan.

Quyidagi 1-jadvalda 2017–2025-yillar uchun tashqi savdoning asosiy ko'rsatkichlari tizimli ravishda keltirilgan.

1-jadval
O'zbekiston tashqi savdosining asosiy ko'rsatkichlari (ming AQSh dollari)[1]

Yil	Eksport	Import	Jami aylanma	Saldo
2017	12 553,7	14 012,4	26 566,1	-1 458,7
2018	13 990,7	19 439,3	33 430,0	-5 448,6
2019	17 458,7	24 292,3	41 751,0	-6 833,6
2020	15 102,3	21 153,8	36 256,1	-6 051,5
2021	16 662,8	25 507,7	42 170,5	-8 844,9
2022	19 732,6	30 767,8	50 500,4	-11 035,2
2023	24 869,5	38 659,1	63 528,6	-13 789,6
2024	27 270,1	39 968,3	67 238,4	-12 698,2
2025	33 800,0	47 400,0	81 200,0	-13 600,0

Jadval tahlilidan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston eksporti 2017-yildagi 12,5 mlrd AQSh dollaridan 2023-yilda 24,8 mlrd AQSh dollarigacha oshgan. Shu bilan birga, import hajmi yanada yuqori sur'atlarda o'sib, 2023-yilda 38,6 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan. Natijada savdo balansi manfiy bo'lib qolmoqda. Biroq bu holat ko'p jihatdan texnologik uskunalar va kapital tovarlar importining ortishi bilan bog'liq bo'lib, iqtisodiyotda investitsiya faolligining oshib borayotganini aks ettiradi.

2025-yil yakunlariga ko'ra, O'zbekiston tashqi savdo aylanmasi 81,2 mlrd AQSh dollariga yetib, 2024-yilga nisbatan 20,7 foizga o'sgan. Eksport hajmi 33,8 mlrd AQSh dollarigacha oshib (+24%), umumiy eksportning qariyb 30 foizi oltin hissasiga to'g'ri kelgan. Import hajmi esa 18,5 foizga o'sgan.

Savdo aylanmasi dinamikasida ikki muhim bosqich ajralib turadi. 2017–2019-yillar liberallashtirish va yangi bozorlarni o'zlashtirish bosqichi bo'lsa, 2020-yilda COVID-19 pandemiyasi ta'sirida vaqtinchalik pasayish kuzatilgan. 2022-yilda esa tashqi savdo aylanmasining qariyb 25 foizga o'sishi alohida e'tiborga loyiq.

O'zbekiston eksportining tarkibiy tahlili uning xomashyo yo'nalishidagi ulushi hali ham yuqori ekanini ko'rsatadi. 2025-yil ma'lumotlariga ko'ra eksport tarkibida oltin va qimmatbaho metallar 40–43 foizni, tabiiy gaz 9–11 foizni, kimyo sanoati mahsulotlari 8–10 foizni, to'qimachilik va tayyor kiyim-kechak mahsulotlari 12–14 foizni, meva-sabzavot va oziq-ovqat mahsulotlari 8–10 foizni hamda boshqa mahsulotlar 12–18 foizni tashkil etadi. Bu esa eksportni yanada diversifikatsiya qilish va yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini

1 Muallif ishlanmasi

oshirish muhim yo‘nalish ekanini ko‘rsatadi (1-rasm).

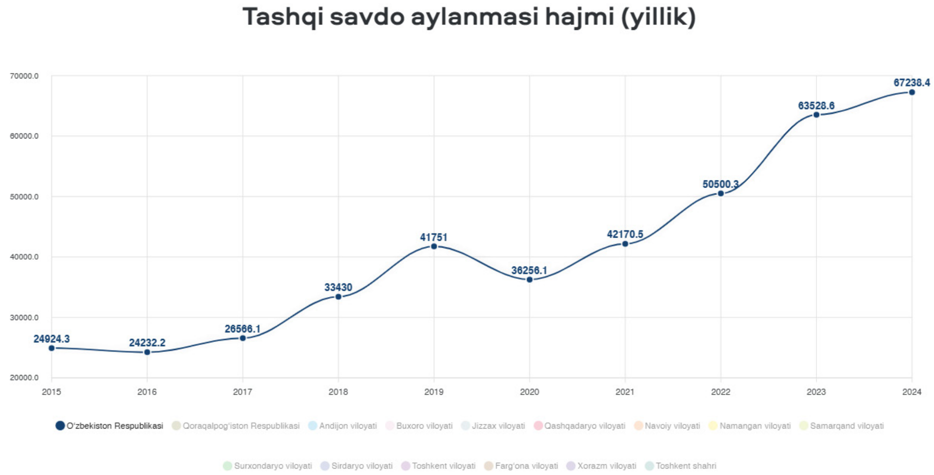

1-rasm. O‘zbekiston tashqi savdo aylanmasining yillik dinamikasi (2015–2024-yillar) [2]

Eksport tarkibidagi ijobiy o‘zgarishlardan biri — to‘qimachilik va oziq-ovqat mahsulotlari ulushining ortib borayotganidir. Xususan, 2017-yilda to‘qimachilik eksporti 7–8 foiz atrofida bo‘lgan bo‘lsa, 2025-yilga kelib bu ko‘rsatkich 12–14 foizgacha oshgan. Ushbu tendensiya davlatning “xom paxtadan — tayyor mahsulotga” yo‘naltirilgan siyosati amaliy natijalar berayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, oltin eksportiga bog‘liqlik hali ham yuqori darajada saqlanib qolmoqda, bu esa global narxlar o‘zgarishiga sezgirlikni oshiradi.

Ma’lumotlarga ko‘ra, oktabr, noyabr va dekabr oylarida O‘zbekiston oltin eksportini amalga oshirmagan. Shunga qaramay, yilning dastlabki to‘qqiz oyida 9,9 mlrd AQSh dollari miqdorida oltin eksport qilingan bo‘lib, bu 2024-yildagi 7,5 mlrd dollarlik ko‘rsatkichdan 32,3 foizga yuqori. Qimmatbaho metall eksporti umumiy eksportning 29,3 foizini va tovarlar eksportining 41,2 foizini tashkil etgan. Oltinsiz eksport hajmi 20,8 foizga oshib, 23,9 mlrd AQSh dollariga yetgan. Shu bilan birga, sanoat mahsulotlarining eksportdagi ulushi 15,3 foizdan 11,8 foizgacha pasaygan, yetkazib berish hajmi esa 4,2 mlrd dollardan qariyb 4 mlrd dollargacha qisqargan.

2024-yilda meva va sabzavotlar eksporti hajm jihatidan 2,2 million tonnaga (+6,2 foiz), qiymat jihatidan esa 2,1 mlrd AQSh dollariga (+36,9 foiz) oshgan. O‘sishning asosiy qismi mevalar hissasiga to‘g‘ri kelib, ularning eksporti 524 ming tonnadan 629 ming tonnagacha, daromad esa 532 mln dollardan 700 mln dollargacha ko‘paygan. Uzum, mayiz va boshqa quruq mevalar sezilarli hissa qo‘shgan bo‘lib, ayniqsa mayiz eksporti hajmi ikki barobardan ortiq oshgan.

Sabzavotlar eksporti hajmi 685 ming tonnadan 583 ming tonnagacha kamaygan bo‘lsa-da, undan olingan daromad 200 mln dollardan 214 mln dollargacha oshgan. Bu ayrim mahsulotlar bo‘yicha o‘rtacha eksport narxlarining oshganini ko‘rsatadi. Qovun va tarvuz eksporti esa sezilarli o‘sishni namoyon etib, hajm deyarli 50 foizga, daromad esa 55 foizdan ortiqqa oshgan. Dukkakli ekinlar va yong‘oqlar, jumladan mosh eksporti ham barqaror o‘sish sur’atlarini ko‘rsatgan.

Oltin eksporti amalga oshirilmagan davrda ham umumiy eksport 5 foizga oshgan. Oltinsiz eksport esa 51,6 foizga o‘sib, yil davomida eng yuqori ko‘rsatkichni qayd etgan. Dekabr oyida oltin, energiya resurslari va xizmatlarsiz eksport 83,6 foizga oshgan bo‘lsa, yilning avvalgi 11 oyida ushbu ko‘rsatkich o‘rtacha 10,4 foizni tashkil etgan.

Import yo‘nalishida esa muhim o‘zgarishlar kuzatilgan. Xususan, tarixda ilk bor Xitoydan bir oylik import hajmi 2 mlrd AQSh dollariga yetib, 81 foizga oshgan. Iyun oyidan boshlab Xitoydan importning oylik o‘sishi 44 foizdan pastga tushmagan. Shu bilan birga, dekabr oyida Xitoyga eksport 4,2 baravarga (460 mln dollar) oshgan. Natijada, yil yakunida Xitoyga eksportning umumiy o‘sishi 20,2 foizga yetgan.

Qo‘shni davlatlarga eksport hajmi ham sezilarli darajada oshgan. Jumladan, Qirg‘izistonga eksport 5,8 barobar (+174,1 mln dollar), Tojikistonga esa 2,5 barobar (+91 mln dollar) ko‘paygan. Bu esa mintaqaviy savdo aloqalarining mustahkamlanib borayotganini ko‘rsatadi.

Geografik jihatdan O‘zbekiston eksport bozorlari kengayib bormoqda. An’anaviy MDH davlatlari (Rossiya, Qozog‘iston — 40–45 foiz) bilan bir qatorda, Xitoy (8–10 foiz), Yevropa Ittifoqi (5–7 foiz), Turkiya (6–8 foiz), Janubiy Koreya (3–4 foiz) va Arab davlatlari (4–6 foiz) muhim eksport yo‘nalishlari sifatida shakllanmoqda. Bu diversifikatsiya iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va tashqi xavflarni kamaytirish nuqtayi nazaridan muhim

2 Muallif ishlanmasi

ahamiyatga ega.

Import tarkibida mashina va uskunalar (22–25 foiz), elektrotexnika mahsulotlari (14–16 foiz), kimyo sanoati mahsulotlari (10–12 foiz), oziq-ovqat mahsulotlari (8–10 foiz) hamda transport vositalari (7–9 foiz) asosiy o‘rinni egallaydi. Importning katta qismi investitsiya tovarlari hissasiga to‘g‘ri kelib, bu mamlakat sanoatini modernizatsiya qilish va iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish jarayonlari bilan bevosita bog‘liqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekiston tashqi savdosi 2017–2025-yillar davomida miqdoriy jihatdan sezilarli darajada o‘sdi: savdo aylanmasi kengaydi, geografik diversifikatsiya kuchaydi va yangi eksport tarmoqlari faollashdi. Shu bilan birga, eksport tarkibida xomashyo ulushini bosqichma-bosqich kamaytirish, logistika infratuzilmasini rivojlantirish va eksport mahsulotlari sifatini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish dolzarb vazifalar bo‘lib qolmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston tashqi savdosining raqobatbardoshligini oshirishda davlat siyosati va xususiy sektor hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarish madaniyatini shakllantirish, innovatsion mahsulotlar ulushini oshirish va raqamli savdo imkoniyatlaridan foydalanish O‘zbekistonning jahon savdo tizimidagi o‘rnini mustahkamlashning asosiy yo‘nalishlari hisoblanadi. Ushbu maqolada ilgari surilgan tavsiyalar amaliy iqtisodiy siyosatni ishlab chiqishda ilmiy-uslubiy manba bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqot davomida O‘zbekiston tashqi savdosida bir qator tizimli masalalar mavjudligi aniqlandi. Birinchidan, eksport tarkibida oltin va boshqa xomashyo mahsulotlari ulushining yuqoriligi global narxlar tebranishiga sezgirlikni oshiradi. Ikkinchidan, logistika xarajatlarining nisbatan yuqoriligi eksport mahsulotlarining tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligiga ta’sir ko‘rsatadi. O‘zbekiston dengizga bevosita chiqish imkoniyatiga ega bo‘lmagan mamlakat sifatida xalqaro transport yo‘laklaridan samarali foydalanishga alohida ehtiyoj sezadi. Uchinchidan, standartlashtirish va sertifikatlash tizimini yanada rivojlantirish zarur. Ko‘plab ishlab chiqaruvchilar ISO, HACCP, CE va boshqa xalqaro sertifikatlarni olish jarayonida moliyaviy va texnik ko‘makka ehtiyoj sezadi. To‘rtinchidan, eksportni moliyalashtirish, kreditlash va kafolatlash mexanizmlarini kichik va o‘rta eksportchilar ehtiyojlariga mos ravishda kengaytirish muhim hisoblanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Eksport diversifikatsiyasini jadallashtirish maqsadida to‘qimachilik, farmatsevtika, IT xizmatlari va agrosanoat majmuasini ustuvor yo‘nalishlar sifatida rivojlantirish.

Xitoy–Qirg‘iziston–O‘zbekiston temir yo‘li qurilishini jadallashtirish hamda logistika xarajatlarini kamaytirishga qaratilgan maxsus moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini shakllantirish.

Eksport kreditlash va sug‘urtalash tizimini kengaytirish, shuningdek, xalqaro sertifikatlash xarajatlarini subsidiyalash amaliyotini kuchaytirish.

Raqamli savdo platformalari orqali mahalliy ishlab chiqaruvchilarning xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish.

Yevropa Ittifoqi bilan GSP+ rejimi doirasidagi imkoniyatlardan yanada samarali foydalanish va eksport mahsulotlarini yuqori standartlarga moslashtirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Krugman, P. (1979). Increasing returns, monopolistic competition, and international trade. *Journal of International Economics*.
2. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024–2025). Rasmiy statistik ma’lumotlar va tashqi savdo hisobotlari.
3. World Bank. (2024). *Uzbekistan Economic Update*. Washington, D.C.: World Bank Group.
4. International Monetary Fund (IMF). (2024). *Uzbekistan: 2024 Article IV Consultation Staff Report*.
5. World Bank. (2024). *World Development Indicators: Uzbekistan Trade Data*.
6. World Bank. (2024). Exports and imports of goods and services (% of GDP) – Uzbekistan.
7. UNCTAD. (2024). *UNCTADstat Database: International Trade Statistics*.
8. U.S. Department of Commerce. (2025). *Uzbekistan Market Overview*.
9. CEIC Data. (2025). Uzbekistan Trade and Export Growth Statistics.
10. Trading Economics. (2026). Uzbekistan Trade Balance Statistics.
11. World Bank & IMF. (2024). Balance of Payments and Trade Indicators for Uzbekistan.
12. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va rasmiy davlat portallari. (2024–2026).
13. *Gazeta.uz*. (2026). O‘zbekiston tashqi savdosi bo‘yicha tahliliy maqolalar.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №S–5669245 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod tumani 15-mavze 19-uy